

LA MEUA BIOGRAFIA LINGÜÍSTICA. “Una llengua per estimar”

Bé, sóc Merxe, mestra i directora en una escola pública del barri de Benimaclet, en València, que es diu C.P. Pare Català. Aquesta és la meua realitat laboral i vital ara mateix perquè la meua escola no és un lloc de treball és un lloc on visc.

El Pare Català és una de les escoles que va optar per aprovar un Projecte Lingüístic de Centre amb un únic programa lingüístic que s'anomena Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià (PPEV) per al curs 2013/14. I tot rodava com la seda, fins que una família va qüestionar el PLC interposant una denúncia que ha obert un període d'incertesa per a la resta de famílies que optaren conscientment pel PPEV en una proporció del 83% respecte al 17% que optaren pel PPEC. El fet és que en la nostra escola s'ha instal·lat una sensació estranya d'indefensió quan hem vist com la demanda majoritària es veia supeditada a una minoria inflexible i embarcada en una creuada absurda de defensa de la llengua dominant. David contra Goliat.

I, de vegades em pare a pensa, què faig jo ací?, com he arribat a aquesta situació?. Perquè jo sóc basca, nascuda a Euskadi i filla d'Errenteria, un poble industrial en el que vaig viure la repressió franquista cada minut dels meus dies d'infant. Quan anava a la parada del bus escolar que ens portava als meus germans i a mi al col·legi de “las carmelitas” en “San Sebastián”, creuava sota l'arquet de l'església i passava entre els escamots dels “grisos” que portaven armament de guerra, cosa de la que vaig ser conscient molt, molt més tard i a la que m'havia acostumat com una cosa natural.

Recorde d'aquella època dues qüestions que crec que començaren a marcar les meues vivències en quant a la llengua i el llenguatge. La primera, que mon pare, xiquet nascut a Paris per les circumstàncies de la guerra civil espanyola, que va viure els bombardejos dels avions de guerra alemanys i que va covar un profund amor per la llengua francesa, va prendre la decisió de parlar-nos, des del bressol fins on li va ser possible, en aquesta llengua per tal de garantir mitjançant la immersió lingüística, el seu domini. Quina gran intuïció.

L'altra qüestió que recorde és el fet de què els meus cosins, que van tindre la sort d'aprendre eusquera en una ikastola, quan parlaven produïen una fonètica que jo percebia com la cosa més dolça i tendra que mai no havia sentit. Adorava sentir-los dir paraules com biotza, goshua, kaixo, ama, aita,etc.

Però entre el francès que mon pare, amb la complicitat de ma mare que també parlava eusquera malgrat el franquisme, ens va ensenyar i el parlar dels meus cosins, hi havia el castellà que m'embotien a l'escola i que durant molts anys va ser el meu cavall de batalla i de patiment. No li trobava la musicalitat que necessitava percebre per interioritzar les normes d'accentuació ortogràfica, no sentia les “h”, no diferenciava entre “b” i “v”, Al remat, el castellà em traslladava uns missatges que representava per a mi vivències quotidianes sòrdides com la convivència amb forces d'ocupació, l'exposició a una formació religiosa que la meua família no havia triat, la memorització d'una història que intuïa tergiversada i la sensació de què no sent la meua llengua ni materna, ni paterna em venia imposada des de fora de casa.

I així vaig anar pujant en la vida, entre monges i retors, entre policies i

soldats, entre atemptats i onades de repressió, entre bous i setmanes santes de dol extrem per algú en qui no creia i que retransmetia la veu del NO-DO.

Ja des de molt menuda, la meua vocació era ser mestra; fins al punt que li vaig dir a ma mare que hauria de fer-me monja si volia ser mestra car era l'únic model que jo havia viscut. Però mon pare m'ho va aclarir i, vaja si ho va fer! Em va contar que ell a França anava a una escola que es deia l'Ecole Publique i que era una escola on no hi havia retors ni monges, ni cristos crucificats, on aprenies jugant i els mestres eren amables. I em va dir que jo podria ser de gran una mestra feliç i que això era completament compatible amb ser una persona lliure que podria formar una família, o no, però que inclús era convenient la primera opció perquè el ser mare em faria, segur, una millor mestra.

Anaven passant els anys i, en 1975, ho recordaré tota la vida perquè el cabdill dels espanyols moria lenta i públicament davant de les nostres mirades, ens traslladàvem a València, on mon pare havia segut destinat en la seua empresa, CAMPSA (Compañía Arrendataria Monopolio Petroleo Sociedad Anónima).

En València vaig començar els meus estudis de magisteri i, quina va ser la meua sorpresa quan vaig començar a sentir que els meus companys que venien de comarques, un nou terme per a mi, parlaven una llengua diferent en la que reconeixia una fonètica dolça semblant a la de l'eusquera, no em pregunteu per què, i un lèxic del que intuïa el seu significat gràcies al meu francès tranuïtat. I vaig dir-me: “¡Hostias Merxe!, tendrás que aprender esta lengua porque si va a ser maestra de niños valencianos, te tendrás que hacer entender y tu deberás entenderlos a ellos también”.

Eixa mateixa setmana m'informava de com podia formar-me en aquesta llengua i vaig començar els cursos de l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació). I així va produir-se la gran explosió: vaig conèixer gent amb inquietuds ideològiques, vaig anar descobrint un País lluminós i gran i una gent amable, alegre i que lluitava pel seu patrimoni lingüístic i cultural en un territori que qüestionava per principi la divisió artificial en províncies tornant a les fronteres naturals de les comarques que respecten la natura. Però també vaig descobrir que el valencià era la clau que m'obria molts més panys en territoris germans als que ens uneix la història que mai no es va ensenyar a l'escola i la llengua que fa possible contar-la.

Tothom em felicitava per la meua decisió d'assumir la llengua d'aquest Poble però, per contra, tothom tenia la deferència de parlar-me en castellà per pura cortesia. Vaig conèixer eixa estranya sensació de voler parlar en valencià, fer l'esforç de llançar-me a parlar i que, de sobte, el meu interlocutor em respongués en castellà, deixant-me amb el dubte de si era que jo el parlava tant mal que no calia que m'esforcés o que ells ho tenien ja superat i em deixaven a mi amb un bon pam de nas.

Vaig conèixer el que hui és el meu home, Toni, l'any que acabava magisteri, el 1978. Immediatament vaig començar a treballar en substitucions menors i, en 1979 vaig aprovar l'oposició i vaig obtindre plaça en una escola on vaig haver de desenvolupar el Pla Experimental de Valencià. Era la primera experiència assumida per la Conselleria d'Educació com un compromís de normalització lingüística de les nostres escoles. Tota una experiència: Ens deixaren caure en les nostres respectives escoles, on havíem de fer classe de valencià en valencià sense cap recurs material ni didàctic i a la contra d'una gran majoria de companys del Claustre que consideraven que el que portàvem a les aules era adoctrinament

catalanista. Per altra banda, els destinataris del nostre programa eren els alumnes de 12 a 14 anys. En el meu cas, en un barri amb problemàtica social i totalment aliens a la cultura i a la llengua pròpies. No puc més que dir que va ser una experiència extenuant però que ens va obligar a renàixer de les cendres i a investigar en noves formes de portar la llengua i la cultura a qui no vol saber res d'elles.

I així vaig començar la meua trajectòria professional com a mestra de valencià.

Però la veritable assumpció de la meua condició de valencià-parlant, el meu veritable compromís amb aquesta Terra, aquesta Cultura i la seua Llengua es va produir en el moment en què va nàixer la meua filla Laia i en el moment en que vaig tindre que decidir amb quina llengua li transmetria com l'estimava, com s'havia de comportar, qui era ella i on havia nascut i com estimava jo la Cultura i la Llengua del lloc on l'havia portat al món. I així va se, les primeres paraules que van eixir del meu cor més que de la meua gola van ser en valencià. Ara, la meua Laia te ja 21 anys i estima la llengua de casa.

I jo?, jo, més que parlar valencià, visc en valencià i gaudisc del seu ensenyament amb els meus alumnes i lluite per la seua llarga vida i per donar-li el seu just espai com a llengua oficial, malgrat les agressions que pateix per part d'aquells que tenen l'obligació institucional de protegir-lo i difondre-lo.

Ara, el nou repte és aconseguir que els nouvinguts a la nostra Terra des d'altres països arriben a estimar el valencià com un regal que els fem. Fer-los entendre que no els demanem que deixen la seua cultura, ben al contrari, volem que sumen ambdues cultures.

De fet, jo done classe de suport al valencià per garantir l'ús vehicular de la llengua i treballs a base de projectes. La immensa majoria d'ells són projectes amb música en valencià, amb materials i activitats presencials de músics com: Botifarra, La Gossa Sorda, Al Tall, Obrint Pas, Feliu Ventura, Atupa, Àlvar Carpi, Nestor Mont, Apa, etc. Als xiquets estrangers els agradaven però no arribaven a emocionar-se com els xiquets del nostre País. Vaig haver d'incorporar al meu repertori músics com: Calle 13 i altres que parlen en les seues cançons dels mateixos principis i valors que nosaltres busquem en lo nostre: la dignitat de les nostres cultures, la bellesa de les nostres llengües, l'estima pel nostre territoris.

Ara els xiquets nostres respecten i estimen la cultura dels seus companys vinguts d'altres Terres i aquests ens comprenen millor i respecten les nostres manifestacions cultural: Inclús diria, arriben a estimar-les.

Demà mateix faré 58 anys i als 19 anys vaig començar la meua aventura lingüística amb la llengua que vaig triar per parlar, per estimar, per estudiar i ensenyar, per patir i ser feliç per viure. I mai no podré agrair massa l'atzur que m'ha portat tants amics i experiències i que sense ella mai no hauria pogut viure.

No rebutge, no podria rebutjar mai els meus orígens allà a Euskadi. De vegades pensant en com hauria seguit la meua vida allà, arribe a la conclusió de què la meua vida no podria ser una altra que la que estic vivint i que és així precisament perquè el germen de la meua actitud davant les llengües i el fet de la comunicació no podia vindre més que d'una cultura com la basca, en la que la lluita pels trets d'identitat, el Territori, la Cultura i la Llengua han seguit posats a prova de forma extraordinària.

Al remat, he fet com a valenciana el que hauria fet en Euskadi com a basca,

estimar el lloc on visc, respectar i transmetre la cultura del País i parlar i difondre la llengua que ens permet explicar, processar les nostres idees, ser crítics i utilitzar la paraula per canviar el món que ens envolta i fer-lo cada volta un poc millor. I això m'està fent molt feliç.

Les meues dades personals:

Luisa Mª Mercedes Jiménez Buselo.

C/ Dr. Vicente Zaragoza, 61-5^a.

46020 València.

Correu electrònic: el.fleix@gmail.com

Telèfon de contacte: 656 926 806.